

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 6 K,
ZA POL LETA 3 K,
ZA ČETRT LETA
1 K 50 v.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Volilna preosnova za deželni zbor kranjski.

Ustavni odsek za volilno preosnovo je dokončal svoje delo in je izdal svoje končno poročilo, glasom katerega se je v odseku sprejel načrt volilne preosnove s popolnim sporazumljenjem zastopnikov vseh deželnozborskih strank.

Glavne točke predlagane reforme v razmerju proti sedaj veljavnim zakonom, so: 1. Ustanovitev splošnega volilskega razreda z 11 mandati. 2. Pomnožitev deželnega odbora z enim prisednikom, ki ga volijo poslanci splošnega volilnega razreda. 3. Pomnožitev ljubljanskih mandatov v volilskem razredu mest in trgov od 2 na 4. 4. Ločitev Ribnice od volilnega okraja Kočevje-Ribnica in priklopitev k volilnemu okraju slovenskih dolenskih mest in trgov.

Dež. zbor bo torej v bodoče štel 50 članov (doslej 37). Tem štirim točkam preosnovnega načrta dodaja poročilo notranjega odseka nekaj komentar, ki naj posamezne točke pojasnjuje oziroma utemeljuje.

Vrednost nove volilne preosnove smo že opetovano ocenili, zato se tudi z omenjenim komentarjem podrobno ne bomo pečali. Da v deželnem volilnem redu, v katerem imajo privilegirani sloji veliko večino, razen tega pa vsi privilegiranci še tudi v splošni kuriji volijo, ne pride skoraj prav nič do veljave načelo in pomen splošne in enake volilne pravice, je več kakor gotovo.

Splošna kurija je vobče samo navidezna koncesija privilegirancev napram dosedaj brezpravni široki ljudski masi, kajti do kakega izdatnega vpliva v zakonodaji in deželni upravi ne bodo prišli nepriviligiranci po tej kuriji. Dokler bo kranjski volilni red trpel privilegije, kakor je kurija veleposestva, tako dolgo o kaki pravični demokratični rešitvi tega vprašanja niti govora ni. To je menda ustavni odsek tudi sam uvidel, zato je dodal svojemu poročilu sledeči postskriptum:

„Posebe omenjati je končno še prehodne določbe, glasom katerih se deželni zbor, ko predlagana reforma postane zakon, ne razpusti, temveč le popolni s tem, da se izvolijo poslanci splošnega volilskega razreda in pa nova dva ljubljanska poslanca v volilskem razredu mest in trgov. Istotako se izpopolni tudi deželni odbor z izvolitvijo petega prisednika iz splošnega volilskega razreda. Odsek se je pri reševanju svoje naloge uveril, da je tako deželni red kakor osobito deželni vo-

lilni red še v marsičem potreben reforme. To pa je obširno delo, ki rabi daljšo dobo — medtem ko je nujno, da pridejo poslanci splošnega volilnega prava do sodelovanja pri deželni zakonodaji in samoupravi. Tudi odgovarja demokratičnemu načelu, da poslanci splošnega volilnega prava že sodelujejo pri nadaljni obsežni ureditvi deželne ustave. To so razlogi, ki so vodili ustavni odsek, da se je odločil predlagati provizorij v obliki označenih prehodnih določb.

Stvar izpopolnjenega deželnega zbora bode, da še v tekoči zakonodavni dobi izvrši obsežno in temeljito revizijo deželne ustave.

S predloženima zakonskima načrtoma pa se brez dvoma ustreže uvodom navedenemu nujnemu predlogu: da se omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi. (?)“

Toliko glede splošne veljave novega načrta.

Glede posameznosti je pa ravno zadnja točka načrta, sedaj sklepa, ki se peča z ločitvijo Ribnice od Kočevja, vredna malo več pozornosti. Že če jo primerjamo s prvimi, ki imajo vendar vsaj navidezni namen demokratizacije volilnega reda (tretja je popolnoma opravičena kompenzacija, za mesto Ljubljano in meščanstvo sploh napram veliki pridobitvi kmetijskega stanu) moramo odkrito priznati, da mora izvirati iz popolnoma drugih nagibov in da zasleduje popolnoma druge namene kakor pa prve.

V njej je ustavni odsek dodal svojemu načrtu točko, katere sploh ni imel rezevati, ki niti ne sega v delokrog, kateri mu je bil odmerjen po sklepu deželnega zbora kranjskega od dne 27. marca 1908. Sprejet je bil namreč takrat sledeči predlog kot nujni: „Deželni zbor skleni: Deželni red in deželni volilni red se imata izpremeniti v tem smislu, da se omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi.“

S tem sklepom pa ločitev Ribnice od Kočevja nima prav nič posla in ustavni odsek, ki je moral svoj načrt izdelati v smislu tega sklepa, je s 4. točko prekoračil svoj delokrog in popolnoma neopravičeno nekaj k stvari prav nič spadajočega dodal!

Deželni zbor bi bil moral, če bi bil postopal pravilno, preko 4. točke načrta priti na dnevni red!

Poglejmo sedaj komentar odseka k tej točki. — Tu pravi: „Ločitev Ribnice od Kočevja se je rešila na obojestransko želje.“ Torej Kočevci (Nemci) in Ribničani (Slo-

venci) naj bi to želeli. Glede prvih to trditve tudi verjamemo, a glede drugih smo že enkrat izrazili svoj opravičeni dvom in zato pozivljamo ustavni odsek, naj nam natančneje pove, kateri Ribničani so izrazili to željo in kdo da je na nje vplival, da so želeli kočevskim Nemcem za večno zasiguranje s socialnega in narodnega ozira nezaslišani privilegij.

Pri tej točki je pa še nekaj zanimivega. Ker bo postal novi volilni red potem zakon, ko ga cesar potrdi, se bodo morale vršiti na novo volitve vseh onih poslancev, glede katerih se novi red razlikuje od starega. Vršile se bodo torej dopolnilne volitve za Ljubljano in za splošni volilni razred. Le na izpremembo, ki je nastala glede Kočevja in Ribnice se ne bo oziralo, in ostala bosta brez novih volitev poslanca izvoljena po starem volilnem redu. Iz tega dejstva sklepamo: prvič, da je onim Slovencem (Ribničanom), ki se v nemajo za to točko izpremembe, kaj malo na tem, da dobi Ribnica slovenskega zastopnika, ker jo puščajo tudi nadalje zastopano po Nemcu. Drugič pa vidimo, da so tudi Nemci s starim volilnim redom zadovoljni, samo da je izvoljen v ribniško kočevskem okraju Nemeč, kakor ravno sedaj, in da so sisto izpremembo hoteli samo tudi za bodočnost zasigurati nemški mandat, za one čase, ko bo na škodo Nemcev spreminjajoče se razmerje med nemškimi in slovenskimi volilci starega volilnega okraja Ribnica-Kočevje spravilo v resno nevarnost ta nemški mandat.

Ker je pa kratkovidnost ena glavnih lastnosti naših slovenskih politikov, bodo bržkone šele takrat uvideli, da so šli daljnovidnejšim Nemcem zopet enkrat pošteno na lim, ko bo tedajna statistika izrekla s svojimi številkami obsodbo njihovih političnih zmognosti. Deželni zbor je pa sprejetjem te točke napravil dvojno napako. Na eni strani je sprejel od ustavnega odseka predlagano izpremembo volilnega reda, v katero so zvitimi Nemci urinili točko, ki je v protislovju s sklepom deželnega zbora dne 27. marca 1908, in glede katere ni poveril tedaj ustavnemu odseku nikake naloge.

Na drugi strani se pa hoče storiti nezakonitost s tem, da se po novem zakonu predpisano izpremembo glede Ribnice in Kočevja ignorira in pusti veljati še nadalje faktično stari volilni red v tem okraju.

LISTEK.

Šivilja Adela.

Spisal Stanko Svetina.

Solnce je posijalo v mračno in tesno izbo, kjer je sedela sključena nad šivalnim strojem šivilja Adela. Skuštrani so ji padali lasje po čelu in po belem vratu, glavo je imela uprto v dlani, velike črne oči so zrle zamišljeno v lepi pomladanski dan. Na šivalni mizici je ležal velik, zmečkan in popisan papir in poleg njega ravno tako zmečkana kuverta. Vzela je v roko tisti papir, strmela je nekaj časa vanj, pa ga je zopet odložila. Zravnila se je, drobni prstki so se stisnili v pest in prsi so se močno in hitro dvigale. Ko bi pogledal kdo v tistem trenutku njene črne, navadno vesele oči, bi se zdrznil in bi se obrnil drugam. Toliko obupa je bilo v njih, toliko sovraštva in jeze.

„Vse je bilo le otročarija, neumnost. Vse tiste lepe besede so bile laž, vsi objemi lažnjivi, vsak poljub hinavski“, je skoro zakričala in svetla solza ji je zdrknila po belem licu.

„Ne vznemirjaj se, Adela! Mogoče pa ni tako hudo mislil, morda je napravil le nedolžno šalo,“ jo je tolažil

mlad človek, ki je sedel v kotu izbe na mali škrinji. Neprenehoma si je vihal rujave brke, bobnal je s prsti po škrinji in gledal žalostno obupano dekle.

„Ne, Lenart, to ni nedolžna šala. Dobro ga poznam in vem, da se ne dela noreca. Ako bi me še ljubil, bi ne napisal takih besed v pismo, zakaj vedel bi, da mi s tem zada rano, ki se ne da zaceliti. On piše direktno, da ima drugo dekle, ki jo ljubi z vsem srcem in s katero se hoče poročiti. Poglej sem! Tu je napisano črno na belem: Veš, da je ne morem pustiti, da ne morem uničiti nje, ki je moja prva ljubezen. — Tako bi mi Tomo nikdar ne pisal, ko bi me ljubil v resnici.“

„Mogoče te je hotel le skušati. Mislil si je: Napišem ji, da ne maram več zanj, bom videl kaj bo rekla, ali kaj enakega,“ rekel je Lenart, njen dobri prijatelj. Prižgal si je cigareto in sedel na stol poleg nje.

„Stvar je čisto enostavna. On ljubi drugo, on jo je ljubil še prej in je mene goljufal. Čisto drugače je mislil, kot ti meniš, Lenart. Uboga šivilja je, kaj hočem z njo, dobiti moram bogato nevesto, tako si je mislil in nič drugače.“

„Ravno prej si rekla, da ga dobro poznaš in zdaj govoriš te besede, ki zatrjujejo nasprotno. Kolikokrat sem se menil z njim na samem, vselej mi je povedal svoje mnenje, da mu ni za denar namreč, ampak za ljubezen,

in nikdar mi ni rekel, da te ne ljubi. Res ne vem, da moreš biti tako neumna in se vznemirjati zaradi tega pisma.“

„Eno samo pismo, drobno pismo, pa more uničiti vso tvojo srečo. Ne govorim tega kar tjavendan, vem iz izkušnje drugih.“

„Je že mogoče, kar praviš; ampak vprašam te, zakaj mu tudi ne zaupaš, če ga ljubiš, jaz na primer, bi se zasmejal in v dobro voljo bi me spravilo tako pismo od moje ljubice. Ona meni zaupa in jaz njej.“

„Tudi jaz mu zaupam, a sedaj je prišlo pismo, kakršnega nisem navajena od njega. To pa tudi dobro vem, da se Tomo ne laže“, je odgovorila Adela in je pogledala v tla.

„Glej, sama praviš, da se Tomo ne laže, torej se ti tudi ni lagal takrat, ko ti je zatrjeval, da te ljubi. Po mojem mnenju je bil najbrže v nalahi in ti je napisal tako pismo; morda ti je pisal v pijanosti,“ je rekel prijatelj Lenart in si je zavihal brke.

„Tolažiti znaš, to je res; ampak v dušo se mi je prikradla temna slutnja, ki se ne da odgnati in ki trdi ravno nasprotno. Kako sem nesrečna!“ je vzdihnila Adela in je sklenila roke.

„Kaj bi pa naredila, ko bi bilo, recimo res, kar ti piše?“

Šulferajn.

O binkoštih je na slovenski zemlji, v Celovcu, zborovala nemško-nacionalna šolska družba „Deutscher Schulverein“. Udeležba je bila ogromna. Prišlo je na zborovanje 668 delegatov s 6523 glasovi, ki so zastopali 481 krajevnih skupin s 63.641 člani. Prišli so pripadniki vseh nemških političnih strank in struj od socialista do krščanskega socialca pa gori do nemškega liberalca in nacionalca. In to je prva poteza, ki daje temu zborovanju svoj posebni značaj.

Poročila o delovanju in o uspehih nemške te bojne družbe so vseskozi najugodnejša. Družba šteje danes do 120.000 članov. Skupnih dohodkov je bilo v letu 1907 636.473 K napram 501.818 v letu 1906, tedaj več za 134.655 K. Samo volil je bilo za 138.039 K. Ustanovilo se je 168 novih krajevnih skupin. „Se en krepak sunek“, pravi poročilo, „in dosegli smo češko matico, ki so nam jo vedno predstavljali kot nedosežen uzor“.

Poseben sijaj je dala zborovanju naša — vlada. Pozdrave so mu poslali nemški ministri; nemški minister rojak Prade pa se je udeležil zborovanja osebno. Dejal je v svojem pozdravnem govoru, da s svojo navzočnostjo stori le svojo dolžnost kot nemški minister rojak, ki mora biti povsod, kjer se zbera narodovi sodrugi v službi dobre stvari, v službi narodovi. Potem pa je c. kr. minister hinavsko zavil oči ter izjavil: „naša brambna društva niso bojna društva, mi nečemo napadati in zavzemati, mi hočemo samo, kar je nemškega, imeti in obdržati; nemški narod ni agresiven, povsodi stopimo le v brambi proti napadom, varovati moramo svojo nemško dečo pred raznarodovanjem; v to svrhu smo ustanovili svojo šolsko družbo“.

Kolikor besedi toliko neresnic in čisto gotovo je, da se je ta nemški poštenjak poslužil očitnega zavijanja in pačenja resnice le v to svrhu, da opraviči svojo prisotnost kot c. kr. minister. Je-li šulferajn brambno društvo, to vemo najbolj Slovenci, ki je proti nam v prvi vrsti naperjeno delovanje tega društva. Šulferajnske šole na slovenski zemlji so živ dokaz, da je nemški minister prav vedoma govoril neresnico. Ako sote šole namenjene le nemškim otrokom, potem morajo danes zapreti vse šulferajnske šole na slovenski zemlji. Zakaj za nemške otroke je pri nas s strani države in na pritisk vlade tudi s strani občin kraljevski skrbljeno. V teh šolah dobi vsak nemški otrok svojo vzgojo v nemškem jeziku tako, da je vsako raznarodovanje absolutno nemogoče. Ako torej šulferajn vzlic temu ustanavlja v Slovincih svoje šole, tedaj je jasno, da sote namenjene le otrokom slovanske narodnosti. Te vabijo noter izlepa (z darili, dajo jim obleko, hrano, učila) in izgrda (pritisk delodajalcev na svoje uslužbenca). Šulferajn je torej bojno društvo prve vrste, namenjeno germanizaciji drugih narodov, katerih krasno zemljo in naravne zaklade hočejo s tem dobiti v svoje krepplje. Nemeč sploh ne zna biti v ofenzivi, ves njegov surov značaj je agresiven, v brambi je le toliko časa, dokler nima toliko moči, da bi upal na uspehe.

Šulferajn in njegovo zborovanje v Celovcu je glasen memento Slovanom, nam Slovincem še posebej. Predvsem nas opominja, da moramo strniti svoje vrste napram osodepolnemu prodiranju tega društva, da pa se moremo hkrati postaviti v neizprosno bojno pozicijo proti vladi, tej najvišji pokroviteljici germanizatoričnih tendenc šulferajnovih. V tem dejstvu je dano geslo avstrijskim Slovanom, zlasti pa Slovincem, kako stališče naj zavzemo napram vladi, — ki mora biti samo stališče brezpogojne opozicije. To naj bi uvaževali naši slovanski državni poslanci vseh barv. Kategorični im-

perativ je pa to za naše slovenske poslance. Tu ni nobenega paktiranja z vlado, ki se pač lahko smeje v pest, ko sliši pač semtertja kaj ponižnega grmenja, a potem z zadovoljstvom gleda, kako ti gromovniki navzdol prav pridno in ponižno glasujejo za „državne“, prav vladine potrebešine.

Šulferajnsko zborovanje v Celovcu pa daje tudi nam Slovincem ne glede na našo vnanjo politiko prav določne migljaje. Strniti slovenske vrste v obrambo našega narodnega obstoja! Ne gre se za nič manj, kakor za življenje našega naroda, za biti ali ne biti. Tu morajo prejenjati vsa navidezna ali resnična, osebna ali stvarna, načelna ali breznačelna nasprotstva, na dnevnem redu je vprašanje, ki tiče narod slovenski kot tak. V zadevi narodove integritete moramo biti s amo Slovinci in pravniči družega. Ne gre to sicer v glavo našim zagrizencem na desni in na levi. Naj nas imenujejo „politične malčke“, „politične impotence“ in ne vemo, kaj še vse, tu ne moremo odjenjati niti za las, v vseh niansah kličemo in bomo nepretrgoma klicali besede, ki so srčno vklesane v temeljni kamen S. G. S. — „Slovenec sem!“ Zgodovina bo pričala, da so imele prav ravno one „politične potence“, ki so venomer propovedovale, da v opasnem položaju, ki se v njem nahajamo danes Slovenci, je na mestu samo ena politika — biti Slovinci na znotraj in na zunaj. Vsako drugo diferenciranje je za sedaj v pogubo narodu slovenskemu. Vemo, da je diferencijacija še na drugi, kakor zgolj na narodnostni podlagi, neizogibna, ker je posledica naravnega razvoja človeštva; toda sila te diferencijacije naj ne gre v sedanjem položaju slovenskega naroda nikdar tako daleč, da bi ovirala enotno brambo proti nevarnim napadom tujih narodov v zemljo slovensko. V zasledovanju te politike zasledujemo vedno le, kar nas spaja, in ne, kar nas razdružuje. Naravnost izdajalsko pa je, ustvarjati naravnost umetna nasprotstva!

Proti prodiranju germanizacije na zemlji slovenski imamo na razpolago raznovrstnega orožja. Predvsem so to vsa naša društva, ki imajo za svojo poglavitno nalogo delo na prosvetnem in gospodarskem polju. Podpirati taka društva, aktivno se udeleževati delovanja teh društev, dati jim gmo tnoin moralno zaslonbo, je sveta dolžnost vsakega Slovence. Požrtvovalnost Slovencev je v obče priznana hvalevredna; toda koliko denarja, koliko daril in volil gre v nepotrebne, nenarodne in neslovenske svrhe. Proti šulferajnu posebej imamo postaviti svojo organizacijo, šolsko družbo Ciril-Methodovo! Punčica bi morala biti v očeh vsakega Slovence. Zato smo obsojali in obsojamo vsakega, ki smatra celo našo šolsko družbo za torišče strankarskega svojega kankana. Napravilo se je mnogo greha s te in one strani; ta greh ni treba samo objokovati in se ga kesati, ampak poboljšati se je treba. Popraviti je treba, kar se je in od koder se je grešilo. Naj gre nekaj užaljenega samoljubja in napačnega ponosa pod mizo, kaj zato, višji cilji nam morajo lebdeti pred očmi.

Toda malo bi opravila Ciril-Methodova družba s svojimi par šolami. Stremeti moramo za tem, da vzgajamo in vzgojimo ves narod v vseh njegovih slojih prav šovinistično narodno. Nacionalni moramo biti in postati od temena do tal. V tem oziru apelujemo zlasti na srce slovenskega učiteljstva. Ne samo abc, ne samo 1+2, naj bo učni predmet. Poglavitni predmet naj bo vzgoja poverjene mu dece v strogo nacionalnem oziru. Ne potrebujemo „dobrih državljanov“, potrebujemo zavednih, ponosnih Slovencev. Slovenija gre nam nad državo! Lepa je to naloga slovenskih pedagogov in neizmerni bodo uspehi delovanja, kedar se bo vse slovensko učiteljstvo — in tu ne mislimo samo ljudsko-šolskih učiteljev — zavedalo vzvišene te naloge.

Na delo torej. Na noge vsi, ki jim je še kaj mari

V odgovor je Lenart dobil presunljiv jok. Nejevoljen sam nase, je vstal in se ji je približal.

„Ne jokaj, Adela, saj vendar nisem rekel, da je res! Sam ne vem, kako mi je prišlo na misel to neumno vprašanje. Potolaži se, saj pride gotovo za tem pismom še drugo in z drugačno vsebino. Vesele bodo spet tvoje oči, razjasnilo se bo nebo in lepše kot kdaj bo zasijalo sonce. Spoznala boš, da sem imel prav, ko sem ti rekel, da je vse le šala.“

Tako je govoril Lenart, šivilje Adele dobri prijatelj; ogrnil si je pelerino, zavihal še enkrat brke, djal je klubuk na glavo, poslovil se je od prijateljice in je šel.

Adela je ostala sama. Ni se ji ljubilo delati, čeprav je imela na mizici in na postelji še veliko blaga, iz katerega bi morala narediti obleke. Pred prazniki je bilo in ženske so jo čimdalje bolj nadlegovale. A bele roke Adele se niso danes dotaknile pisanega blaga, mirno so ji počivale v naročju. Ko je bil Lenart pri njej, ji je bilo lažje, sedaj pa so se ji zopet vtihotapile temne misli. To je vedno, ako je človek žalosten in obupan. Začne ga prijatelj tolažiti in ga naposled vendar nekoliko umiri; ko pa odide, pridejo znova mračne misli, teman oblak leže na čelo in obraz dobi druge poteze. Tih prihajajo misli, po prstih hodijo, odpro vrata in jih zapro za seboj. Potem posedejo komodno po stolah in reže nespodobno v človeka.

Otresti se jih hoče človek in zamahne z roko, zdaj sem, zdaj tja. A misli ostanejo in se ne dajo izgnati.

„Kaj ko bi me vseeno varal,“ zašepetala je Adela in je zopet začela brati pismo, natančno, pretehtavala je besede in iskala v njih pravo, čisto resnico. „Saj pove vendar tako jasno, tako razločno — kako more najti človek šalo v tako resnih besedah! Lenart me je tolažil seveda, ker ni vedel drugega, mislil pa je morda ravno nasprotno. In ti, moj Tomo, si me osleparil! Prej sem ti bila dobra, kaj ne, ko nisi imel druge, da bi se z njo zabaval. Odšel si potem, dal si mi še roko in hinavski poljub in si se oddahnil: Hvala Bogu, zdaj sem te sit do grla, delaj, kar hočeš! Igral si se z menoj in jaz neumnica sem mislila, da me res ljubiš. Kako sem že pela takrat? Najprej med dekleti sem s teboj, s teboj...“

Zakrila si je s predpasnikom oči in je jokala dolgo. In ko se je izjokala, je čutila, da ji je nekoliko odleglo. Žarek upa jo je prešinil in oklenila se ga je z rokama in je čakala...

Čez teden dni je prišlo zopet pismo od Toma. Suhoparno je bilo to pismo in na koncu je bil naznačen dan poroke...

Žalovala je Adela cel teden, štirinajst dni, in mesec potem so jo potegnili iz reke.

naroda slovenskega in njegove lepe slovenske zemlje. Proč z zagrizenci, proč z zaslepljenci, v eno falango z bojevnikmi slovenskimi, pa bodisi kmet ali gospod, delavec ali obrtnik, mož ali žena, dekle ali mladenič. Le v tem znamenji je naša rešitev!

Politični pregled.

Kranjski deželni zbor.

V večerajšnji seji deželnega zbora je bil sprejet z veliko večino glasov načrt novega deželnega reda, katerega je izdelal upravni odsek. Proti glasovali so poslanci: Gangl, Lenarčič, dr. Novak, Pirc, Supančič in dr. Vilfan.

Tudi preosnova deželnega volilnega reda je bila sprejeta neizpremenjena, kakor jo je predlagal ustavni odsek.

Državni zbor.

Proračunska debata se nadaljuje brez vsakega zanimanja; le tupatam vzbudi kak govornik večjo pozornost. Za razpravo o proračunu je bilo dovoljenih 200 ur in od teh jih je komaj polovica absolviranih. Do 1. julija mora biti proračun dogotovljen, kar se tudi gotovo zgodi, če ne pride še v zadnjem času kaka nepričakovana ovira. Zaradi tega se namerava v konferenci klubovih načelnikov skleniti, naj se proračunska razprava zaključi najpozneje 23. t. m. Na dnevni red ne pride nobena stvar več, posebno ni upanja, da bi se pred poletnimi počitnicami rešilo zvišanje davka na žganje. Dne 18. junija je vlada predložila državnemu zboru proračun za razdelitev prispevkov iz melioracijskega fonda. Izmed planinskih dežel odpade največji znesek na Štajersko, ki dobi nad 356.000 K za regulacije rek in potokov, med temi 47.700 K za regulacijo Pesnice v gornjem in spodnjem toku. Koroška dobi za obzidavo hudournikov v Zilski in Lasaški dolini 80.000 K. Kranjska dobi za dobavo vode za Kranj in okolico 62.866 K, za osuševanje ljubljanskega barja kot drugi obrok 31.978 K, a nadalje še brezobrestnega posojila v ta namen 4263 K. Istra dobi za regulacijo rek in potokov 141.000 K in za osuševanje Jezera 29.000 K.

Postava proti kartelom.

Državni zbor bode v kratkem sklepal o zakonskem načrtu proti kartelom, s katerim se hoče monopolsko delovanje istih izdatno omejiti. Tako določa § 1., da ima ministrstvo za javna dela pravico, kontrolirati vse odredbe pri produkciji in v trgovini, s čimer se omejuje svobodno tekmovalstvo. Tej kontroli so podvrženi vsi karteli in druga kapitalistična podjetja, ki po svojem delovanju zavzemajo monopolsko stališče. Kdor bi kontrolni komisiji dal napačne podatke, se kaznuje z zaporom do šest mesecev in z globo do 10.000 kron. Načrt se izroči gospodarskemu odseku.

Nemški krščanski socialci proti Slovanom.

Tudi nemški krščanski socialci so nedavno določili svoje stališče napram Slovanom, in sicer prav jasno, brez ovinkov, tako da mora pasti mrena raz oči tudi največjemu optimistu, ki se je še zanašal na pravicoljubnost te stranke. Govorila sta voditelja te stranke, princ Liechtenstein in Bielohlawek. Oba sta sicer vpletla v svoje govore nekoliko fraz o miru — in o pravicoljubnosti napram Slovanom, toda samo v tem slučaju, če se nikdo ne dotakne nemškega „posestnega stanja“. Postavila sta se torej na enako stališče z najskrajnejšimi nemškimi radikali. Liechtenstein se je navduševal za nemško „gemeinbürgerschaft“, kakor braniteljico nemških pravic — Bielohlawek pa je že kričal, da gorje njemu, ki bi se dotanil nemškega posestnega stanja, kajti občutil da bo „krčansko socialni furor“. In v znamenju tega furorja je zaklical dunajskim Čehom z brutalnim cinizmom, naj se za vse čase odpovedo misli na češko šolo na Dunaju. In to nesramnost si je dovolil vodilni nemški poslanec vzpričo dejstva, da živi na Dunaju do tristotisoč Čehov!

Da pa popolnoma kopira svojega mojstra Liechtensteina, ki je ob svojem navdušenju za nemško gemeinbürgerschaft hlinil željo po sporazumljenju s Slovani, je tudi Bielohlawek zagrešil nič manj grdo hinavstvo, da je v isti sapi, ko je 300.000 dunajskim Čehom odrekel pravico do ene šole, da jim od srea privoščja razvoj ter jim ne zamerja, da branijo svoje narodne pravice!

Gorje Slovanom, ako bodo zaupali politični stranki, ki zastopa take nazore o politični enakopravnosti!

Jezikovno vprašanje v Istri.

Precej pozno se je spomnila avstrijska vlada avstrijskih jugoslovanskih pokrajin, toda primorala jo ni v to morebiti ljubezen do hrvaško-slovenskega naroda, temveč šele vedno naraščajoče rožljanje z mečem onstran meje in odločno simpatiziranje avstrijskih Italijanov z edino kraljevino, napotilo je avstrijske državnike do prepričanja, da se mora avstrijska država v slučaju vojske z Italijo zanesti edinole na slovanske prebivalce primorskih pokrajin Istre, Trsta in Dalmacije. In kakor je začela počasi, a dosledno svojo mejo proti Italiji utrjevati in ustanavljati, oziroma pomnoževati svojo garnizijo na jugu, tako se pripravlja tudi polagoma, da nam Jugoslovanom da počasi vsaj nekaj onih pravic, ki jih v obilni meri uživajo Italijani. Uvesti hoče v Dalmaciji hrvaščino kot notranji uradni jezik, pri-

pravljajo se velika gospodarska akcija v svrhu gospodarske povzdige te dežele, in v zadnjem času se je spomnila menda tudi Istre. Listi namreč javljajo, da je naročila vlada tako Italijanom, kakor Slovincem in Hrvatom, da izdela jezikovni načrt za Istro, in sicer bode tozadevne predloge stavil od strani Italijanov istrski deželni glavar dr. Rizzi, z naše strani pa dr. Laginja. Ko bode vlada oba načrta proučila, sklicala bo skupno konferenco zastopnikov obeh narodnostij, da se določi o rabi tudi hrvatskega in slovenskega kakor notranjega jezika v vseh javnih uradih Istre. Položaj deželnega glavarja dr. Rizzija, da je zelo težaven, ker Italijani nočejo ničesar slišati o uvedanju hrvatskega in slovenskega jezika v javne urade.

Tako javljajo listi. Koliko je resnice na teh vesteh, nam pove bližnja bodočnost. Kar pa se tiče poslednjega zadržila, da Italijani nočejo ničesar slišati o uvedanju hrvatskega in slovenskega jezika v javne urade — odgovarja to njihovo vedenje vsemu njihovemu duševnemu razpoloženju. Nikdar niso mogli umeti, da bi smel tudi kdo drugi živeti poleg njih, nikdar niso imeli smisla za princip enakih pravic in enakih dolžnosti; zato vsprejemamo kakor samoobsebi tudi to vest, da se bodo tudi odslej upirali in da se bodo branili stopiti dolj s piedestala svojih privilegijev. Ali napredujoča zavest v slovenski večini dežele o svojih pravicah jih v nedaljni bodočnosti potisne dolj z višav oligarhije. Pred možjo narodne ideje med Slovani se bo moral vkloniti slednjič tudi despotizem razvajenih in razbrzdanih signorov, pa če se še tako upirajo. Dogodki revindikacije slovenskih pravic v Istri se bodo neizprosno nadalje vršili tudi preko italijanske trme. Slovani pridejo do svojega prava, ker morajo priti, ker naravni razvoj to zahteva.

Ruski konzulat v Pragi.

Vprašanje ustanovitve ruskega konzulata v Pragi se v kratkem reši. Konference zastopnikov obeh vlad so prepričale merodajne kroge o potrebi konzulata.

Razvoj ljudske šole v Rusiji.

Kakor znano, se je ruska дума lotila s hvalevredno vneto ureditve ljudskošolskega vprašanja na Ruskem. Hotelo se je kar naenkrat vpeljati splošni ljudskošolski pouk, toda ker bi bili stroški za zgradnjo šol preogromni, se je ta namera opustila, pač pa je proračunska komisija državne dume predlagala: naj se izdela načrt za čim hitrejši razvoj ljudskega šolstva po celi državi; ustanovi se naj zadostno število srednjih šol; napravi se naj novi vseučilišni red; ustanovi se naj vseučilišče v Saratovu ter se izpopolni ono v Tomsku, a v Varšavi se naj znova ustanovi; učiteljstvu se mora izboljšati materialni položaj; ukrene se naj vse potrebno za vzgojo zadostnega števila učiteljstva; ministrski svet se naj reorganizira, da se zmanjšajo stroški.

Novi kurz v Finski.

Ministrski svet je priobčil od carja potrjen zapisnik, po katerem bo ministrski svet kompetenten za določanje, katere stvari Finske se tičejo splošnih državnih interesov, in zato se imajo predlagati tudi ruskim ministrstvom. — Ta zapisnik je provzročil v finskih krogih veliko ogorčenost, čeravno so vedeli, da pripravljajo Stolipin udarec proti Finski.

Družba sv. Cirila in Metoda

19. junija 1908.

Za dan 5. julija 1908.

Brat brata ne pozna, ki križa se na desni!
To davna razpra je Slovénov bila!
Današnji dan pa vsak Slovan na delo resno!
Zjedini naj nas god Metod-Cirila.

Od sivega Triglava gor do studene Kamčatke
Naj čujejo slovanske reke: Volga, Drava, Sava
Glasove do neba otrok le jedne mile matke,
Ki kličejo hvaležno dan's: „Ciril-Metodu Slava!“

(Za slovensko ženstvo):

Na praznik blagovestnikov Metod-Cirila
Naj vsaka naša rodoljubna bi Slovenka,
Naziva naj se ona: Olga, Maša — Lenka —
Mal dar na žrtvenik prosvete — položila!

J. I. Štefanov.

Računske listke družbe sv. Cirila Metoda so naročile nadalje sledeče firme: Flor. Čehovin, Branica; Lojzika Leon, Maribor, „Nar. dom“; hotel Lloyd, Ljubljana; Fani Lapajne, Idrija; Dr. Dereani, Gorica; Jos. Živic, posestnik, Skopo, Goriško; Ovsjica, Kleče; gost. Zupan, Ljubljana; Jos. Katalan, gost. Rojan; Viki Dolenc, hotel „Mantua“, Vrhnika; hotel Ilirija, Ljubljana; Podrekar Nežika, Nar. dom, Ljubljana; M. Strniša, Ljubljana, gost. Križ; gost. Zupančič, Martinova cesta, Ljubljana; Josipina Dežela, Idrija; A. Domicelj, Rakek; gost. Tratnik, Ljubljana; Kolarič Mici, gost. „Hrovat“, Središče; J. Bahovec, Ljubljana; hotel „Seidel“, Ljubljana; gost. Fajdiga, Sodražica; Milka Knaflič pri Pošti, Litija;

dr. Štefan Rajh, Celje; Anton Albert, hotel pri zlatem levu, Kanal; Vidrih Josip, restavrant, Ajdovščina pri Gorici.

Slovinci, na razstavo v Prago!

Matička Praga, srce vsega Slovanstva, se je zopet odela v slavnostno krilo in slavi prelepo slavje: v njej se zbirajo tisoči in tisoči raznih narodov, da so svedoki najlepših dnov češkega naroda, ko se v praški razstavi prelestno zrcali kulturna in gospodarska moč najnaprednejšega izmed slovanskih plemen. Nad 150 velikih kongresov se vrši letos v Pragi iz vseh končin Evrope prihajajo v Prago občudovalci slovanskega uma in nepredka. Izmed Slovanov najštevilneje posečajo praško razstavo severni Slovani: Rusi in Poljaki. Samo med Slovenci vlada nekako mrtvilo glede praške razstave, in da se temu odpomore, je iz čeških vrst samih izšla akcija, ki ima Slovence privabiti na praško razstavo. Osrednja zveza društev „Českých Baráčníků“ v Pragi, ki je glavni smotev gradnja čeških šol v obmejnih krajih in negovanje slovanske vzajemnosti, je pričela akcijo za izlet Slovincem v Prago ter z vsemi pripravljalnimi deli poverila svoja člena g. Beneša in Krašovca.

Izlet Slovincem v Prago se vrši dne 16. julija t. l., in sicer po sledečem vzporedju:

16. julija: izletniki se zberó po 5. popoldne v hotelu Štrukelj v Ljubljani. Tu jim praški odposlanec izroči izletne znake. Odhod iz Ljubljane južni kolodvor ob 7:35. zvečer.

17. julija: ob 6. zvečer prihod v Plzenj. Pozdravni večer v Meštanski Besedi. Prenočimo v Plznu.

18. julija: ogledamo si znamenitosti: najslavnejšo pivovarno na svetu, ogromne Škodove tovarne za topove, trgovsko akademijo, trg. zbornico, mestno gledališče; pogoščenje v češki pivovarni. Zvečer koncert in gledališče. Prenočevanje.

19. julija: odhod iz Plzna ob 9. dop., prihod v Prago ob 12., popolne v razstavo. Slavnostna razsvetljava na razstavišču.

19., 20., 21. julija ostanemo v Pragi ter si razven razstave ogledamo vse večje znamenitosti: Kralj. grad, vrh Petřin, kjer je svetovnoznani stolp liki Eiflov v Parizu, slovanski narodopisni muzej, vseučilišče, tehniko, poljedelsko visoko šolo, trgovsko akademijo, prvostolno cerkev sv. Vida, tovarno za sokolsko orodje I. Vindyš, Slavín-grobovje čeških velmož, narodno in vinogradsko gledališče, mestne elektrarne, vodovodne naprave itd.

22. julija: ob 8. zjutraj odhod s parobrodom v vinorodni Melnik, kjer si ogledamo velikanske kleti kneza Lobkovic, višjo vinorejsko šolo, tovarno za sladkor, ki se prideluje iz repe itd. Ob 5. pop. odhod v Prago kjer zopet prenočimo.

23. julija: ob pol 11. dop. odhod iz Prage ob 1. pop. prihod v Tabor. Tu si ogledamo kralj. češko gosp. akademijo, glasoviti muzej, prekrasni sokolski dom, tovarno za umetna gnojila itd. Odhod iz Tabora ob 9. zvečer.

24. julija: prihod v Ljubljano ob 6:50 zvečer.

Izlet se bo vršil, ako se priglasí vsaj 40 udeležencev, kar se skoro lahko z gotovostjo računa. Presklbljeno je, da bodo imeli slov. izletniki svoje posebne vozove, ki bodo imeli napis „Slovinci na razstavo v Prago“. Posebno pa je važno dejstvo, da bodemo Slovenci povsod na Češkem dostojno sprejeti po raznih odličnih korporacijah in društvih. Izlet bo vodil mlad energičen gospod, ki je že več let bival v Pragi, ter je češčine, kot slovensčine vešč. Udeleženci lahko vstopajo na vseh postajah od Ljubljane do Celovca na vlak, ki odhaja 16. julija ob 7:35 zvečer iz Ljubljane. Izleta se lahko udeleži vsakdo brez razlike spola in stanu. Ker je izključeno vsako dobičkolovstvo in je akcija za izlet izšla iz zgolj rodoljubnih čuvstev, je tudi mogoče, da so stroški za izlet tako nizki, da bi posameznik gotovo potrošil več ko dvojno vsoto. Cene izletu so:

v III. razredu 120 K, v II. razredu 140 K. Najširšim vrstam slov. naroda je tako udeležitev omogočena. V tej ceni je obseženo: vožnja tja in nazaj in ves čas bivanja na Češkem 3 krat dnevna hrana in prenočišče. Hrana in prenočišče bo v hotelu prve vrste. Hrana bo obilna in po načinu table d'hote. Izletniki torej nimajo nobenih drugih izdatkov. Prijave naj se pošiljajo najdalje do 5. julija na naslov: G. Eman Beneš-Malostranský, spisovatelj, Praga VII., Skalecká ul. 355. Zajedno s prijavo se mora poslati zadržek 10 K ter naznaniti, na kateri postaji želi izletnik vstopiti. Najdalje do 12. julija t. l. pa mora biti doposlán na naslov g. Beneša ostali znesek 110 K (oziroma 130 K). Na poznejše prijave se ne bo možno ozirati. Vsa v to stroko spadajoča pojasnila dajeta podpisane! Na svidenje dne 16. julija v Ljubljani!

Praga, dne 15. rožnika 1908.

Osrednja zveza društev „Českých Baráčníků“.

Za pripravljalni odsek:

Eman Beneš-Malostranský, Franjo Krašovc,
pisatelj in prezid. uradnik magistrata akademik
v Pragi VII., Skalecká ul. 355.

Dnevne vesti.

Kranjsko.

— Čez Turjaške gore v Ribniško dolino. „Nova Doba“ prične v listkovem oddelku prihodnje izdaje s topisom, vsebujočim vse večje zanimivosti zgoraj omenjenega okraja. „Nova Doba“ se bo tudi pozneje potrudila od časa do časa obelodaniti tudi druge, širši javnosti doslej še malo poznane kraje lepe naše domovine. Komur je na tem ležeče, da se to delo čim zanimiveje spopolni, blagovoli se obrniti na naslov: Franjo Pirc, časnikar v Ljubljani, hotel „Avstrijski cesar“. Na to že danes opozarjamo posebno naše cenjene naročnike in somišljenike!

— Odbor za regulacijo ljubljanskega barja. Ko sta „Slovenski Narod“ in „Slovenec“ na dolgo in široko dokazovala, kdo ima največjih zaslug na žalostnem dejstvu, da je ljubljansko Barje še vedno tako, kakršno je, se je od gotove strani mnogo pisalo in govorilo, da prične novo konstituirani odbor svoje „neumorno“ delo že letos meseca aprila. Javnost za norca imeti, si ni mogel izbrati primernejšega časa, kakor slovit mesec april. Ampak april je že davno minul, pa na celem barju ni duha ne sluha o kakem delovanju osuševalnega in regulacijskega odbora. Pač pa je osuševanje Barja prevzelo solnce in dolgotrajna suša — gratis in franko. Regulacijo pa preskrbi prihodnja — povodenj, kakor lansko jesen. Povprašujejo, kje je odbor za osuševanje in regulacijo ljubljanskega Barja? Eni pravijo, da je šel spričo neznosne vročine na počitnice iz vroče doline na mrzle planine; drugi so zopet mnenja, da je Gospod vseh gospodov tega „neumornega“ odbora, te gospode poklical k sebi v boljše življenje, kjer uživajo zasluženo plačilo za svoje delo na ljubljanskem Barju. Kdo vraga naj potem ve, kje je resnica? Eno pa se zna skoraj gotovo zgoditi, da se bodo Barjani, tega večnega fopanja končno sili, dvignili in prišli v Ljubljano vprašati, kje je za osuševanje Barja in regulacijo voda od trdih žuljev odtrgani denar? In nato bodo stavili zahtevo: Ali naš denar nam, deželni in drugi denar deželi in drugim nazaj... ali pa, gospodje, pričnite z delom, zakaj mesec april je že davno minil, in kakor se končno ubije vsak tudi železni lonec, tako je tudi naše potrpežljivosti — konec!

— Posnemajte jih! V deželi narodne brezbrige; je to Vam častna izjema, ta narodni zavedni rod tam gori v Turjaških gorah in taru doli na ravanu ribniške planote. Brez dolgih slavošpevov: to so Vam Slovinci, zavedni, podjetni, delavni in požrtvovalni. In tam, kjer gre za skupne narodne interese: edini in složni! Taki bi morali biti vsi drugi — pa niso! Cvet vseh teh vrlin je narodno ženstvo tega okraja. To sijajno spričuje idealni in materialni uspeh zadnjega Ciril-Methodovega slavja v Vel. Laščah, katerega duša in ogenj je bilo ondotno narodno ženstvo. Tu ni bilo ne klerikalcev, ne liberalcev, ne kmeta, ne „škrica“, ampak oni, ki so se oslajali v radosti te pristne narodne slavnosti, so bili vsi eden kot drug sinovi majke Slave! In tako je prav! Cele liste bi se dalo o tem slavju napisati, pa jih ne bom. Ampak vsem Slovincem, ki se radi malenkostnih osebnih nasprotij razdvajajo in odtegujejo svoji sveti narodni dolžnosti napram vzvišenim ciljem družbe sv. Cirila in Metoda; zlasti vsem onim, ki se sicer štejejo kot živi udje te vseslovenske narodne interese obsegajoče družbe, pak so na njenem telesu le brezplodni, mrtvi člani, liki suhe veje na svežem deblu; vsem tem, in vsemu narodnemu ženstvu staviim Ciril-Methodovo žensko podružnico v Vel. Laščah kot vzor in samo dve besedi še napišem: posnemajte jih!

— Glasbena Matica. V soboto 13. t. m. je bil drugi šolski koncert „Glasbene Matice“. Kar smo rekli o prvem to velja v podvojenem oziru tudi o drugem koncertu. Produkcije „učencev“ našega konservatorija so podale poln dokaz o veliki sposobnosti učiteljskega zbora ter stistematičnem, dobro premišljenem učnem načrtu. Naša Glasbena šola se glede produkta in učnih uspehov lahko kosa s prvimi zavodi te vrste v državi. To izpričevalo nam je brez ovinkov že bil dal referent v naučnem ministrstvu gospod Wiener. Glede v šolskem koncertu nastopivših gojencev je seve pripomniti, da se njihova nadarjenost, marljivost in ljubezen do predmeta srečajo na pol pota z gorečnostjo njihovih profesorjev. Ne storimo samo svoje časnikarske dolžnosti, ako izmed mladih umetnikov in umetnic imenujemo gospo Jeaneto pl. Foedrauspergovo, gospico Šušteršičevo, gospoda dra. P. Kozino, F. Križaja, Nikola Štritofa, F. Trošta. — Ob tej priliki pa moramo žal zopet z grajo na dan, z zasluženo grajo glasilu S. L. S. — dnevniku, „političnemu listu za slovenski narod“ — „Slovenca“, Glasilo S. L. S. bojkotira — Glasbena Matica. V svojih predalnih niti hotelo naznaniti koncerta, niti ni z besedico poročalo o njem. Odbor „Glasbene Matice“ je že davno skušal popraviti in je po naših mislih popravil hibo, ki je brez krivde odbora baje žalila celo S. L. S. Vzlic temu — bojkot! Vemo dobro, da to stališče „Slovenca“ ni po okusu voditeljev S. L. S. Potem se pa moremo čuditi, da ti voditelji ne morejo napraviti reda. Nekaj mladih vročekrvnih

„politikov“, ki vodijo boj proti enemu naših prvih kulturnih zavodov prav samo iz osebnih nagibov, bodo vendar še znali ukrotiti. Ako tega ne store, pade vsa odgovornost za tako herostratsko delo na voditelje S.L.S. in na stranko samo in očitano, da so nasprotniki kulturnega poleta naroda slovenskega, jim ne izostane. Torej — videant consules!

— **Sokolstvo.** V predsedstvo Č. O. S. so bili voljeni za starosto dr. Jos. Scheiner, za prvega podstarosto P. Fiša, za drugega podstarosto Fr. Mašek, za načelnika dr. Vaniček, za tajnika dr. Urban, za njegovega namestnika dr. Heller, za blagajnika E. Waraus, za njegovega namestnika A. Očenašek, za zapisnikarja O. Hermann, za načelnikovega namestnika B. Bilek, za gospodarja Fr. Beranek. — Češko sokolstvo se z odposlanstvi udeleži francoskega zleta v Troyes, belgijskega v Verviersu, nemškega v Frankfurtu ter olimpijskih iger v Londonu. — Za zgradbo telovadnice v Celju prispeva Č. O. S. z znatnim zneskom 1000 K. — Novi slovenski sokolski društvi sta se ustanovili v Logatcu in v Št. Vidu nad Ljubljano. Zveza slovenskih sokolskih društev zboruje 29. t. m. v Ljubljani. Pripravlja se organizacija slovenskega sokolstva v Župah. Dotični načrt izdeluje Jos. Smertnik v Celju. V Logatcu bo prilikom ustanovitve tamošnjega Sokola izlet notranjskih sokolskih društev, v Kranju pripravljajo izlet gorenjskih sokolskih društev.

— **Šah.** Mednarodno tekmovanje v Pragi je zaključeno. Prvo in drugo darilo (4000 in 3000 K) sta dobila Schlechter in Duras, tretje darilo (2000 K) naš rojak Milan Vidmar. Prva dva sta dobila 13½ iger, Vidmar 13 iger, ki je torej zaostal samo za eno remis partijo. Vsekakor je šteti Vidmarja med prve igralce na šahu.

— **Židovski šundromani preplavljajo zopet slovensko zemljo.** Pred kakimi 6 leti začeli so dunajski nemški židje kolportirati nemške šundromane v slovenskih prevodih med slovenskim ljudstvom. Kakih 8 takih „umotvorov“, vsak po kakih 100 zvezkov, razpečali so po svojih agentih med narodom. Nekatere teh šundromanov, ki so najslabši in najneumnejši svoje baže, tiskali so v 20.000 izvodih zlasti prve zvezke, zadnje zvezke pa v kakih 5000 eksemplarjih. Vsakega šundromana pa se je povprečno prodalo in plačalo 3000—4000 iztisov. Zvezek je stal 20—30 vinarjev, cel šundroman v 100 zveskih torej 20—30 kron. Usiljivi kolporterji imeli so zlasti po mestih med nižjimi sloji, posli in delavci ter delavkami, bogato žetev. Dober plen našli pa so tudi na deželi po industrijskih krajih in po trgih in vaseh. Kupovale so pa ta židovski produkt tudi izobražene dame ter se zabavale z njim. Lahko se trdi brez pretiravanja, da je šlo iz žuljavih slovenskih rok za te poneumnevalne šundromane v približno 3 letih 350.000 (reci: tristopetdesettisoč) kron v žepu tujih židov. Ta denar je bil pravi duševni harač, kajti literarna kakovost je bila pod ničlo, naravnost žaljiva za zdrav razum. Literatura te vrste je: Grofica beračica, Beračeve skrivnosti itd. S pravo rafiniranostjo izrabljali so ti bedasti šundromani narodni čut našega ljudstva na ta način, da je kak „junak“, ki dela vratolomne neumnosti in neverjetnosti po svetu — rodod Slovenec. Slov. Amerikancem so pošiljali židje šundromane pod ovitkom, ki je imel debelo tiskan stavek „Pozdrav iz domovine!“ Kdor je dal za šundroman 10 goldinarjev, dobil je od žida iz Dunaja mašno knjižico za 1-25 gl., dočim stane znani slov. molitvenik „Dušna paša“ le 60 krajcarjev. Cena teh židovskih spekulacijskih „storij“ je bila pri 240 straneh 2 K, dočim se dobi 240 strani Jurčičevih zbranih spisov za 1-20 K. Preprosti čitatelj kupil je prvič en zvezek za 20—30 h in ker ga je stvar začela zanimati, zlasti ker je na koncu zvezka vedno kak „slager“, da vstajajo lasje, kupoval je do konca, dokler mu ni žid izvalil iz žepa vseh 20—30 K. Nekaj let so židje mirovali. Sedaj pa je zopet začela med Slovenci kolportirati dunajska tvrčka Rubinstein to blago. Šundroman ima naslov „Strah na Sokolskem gradu ali Nedolžna v blaznici“; priloženo ima sliko „skrivaj napravljene ročne dela nesrečne junakinje našega romana“ z napisom: „Jaz nisem blazna, Moj duh je popolnoma zdrav. Kdo me reši iz blaznice, Ime mi je Božica Kamenska-Jaklič“. Obenem kolportirajo židje slovenskemu ljudstvu tudi „Dietrichs Familienblatt“ iz Draždan na Saksoskem s podobno šundromansko vsebino. — Slovenci ne kupujte židovskega „slovstva“, ki se norčuje iz vaše zdrave pameti! Dosti imamo resnega, pravega slov. leposlovja, dosti slovenskih knjig, ki imajo umetniško vrednost in kulturni pomen. Imamo tudi slovenske ljudske pisatelje. Noben slov. knjigar naj ne razširja židovskih šundromanov in v nobeno slov. knjižnico naj se ne sprejemajo. Žalostno je, da je slov. narod vrgel za tuje šundromane v nekaterih letih večjo vsoto proč, kakor jo je žrtvoval za umetno slov. leposlovje — če izzamemo Mohorjevo družbo in Slov. Matico — v desetih letih.

— **Vseslovanski kongres** je smatrati za zagotovljen. Dne 28. in 29. junija se vršijo v Pragi konference, na katerih se bo sestavil program vseslovanskega kongresa. Teh konferenc se udeleži osem delegatov iz Rusije, potem srbski, bolgarski, slovenski in hrvaški delegati in seveda

tudi češki. Udeležba Poljakov sicer še ni zagotovljena, a najbrž se tudi tu doseže sporazumljenje. Kongres se vrši prihodnje leto v Pragi. Delale se bodo velike priprave, katerih se udeleži tudi slovansko dijaštvo.

— **Umor dekana Erjavca.** V nedeljo med dopoldansko mašo je bil umorjen v Vipavi dekan Erjavce. Morilec mu je zadal po vsem životu vse polno ran, in sicer s škarjami, katere so našli pri nesrečni žrtvi. Obenem je zmanjkalo nekaj denarja. Dekanova sestričina, ki je bila za časa umora v kuhinji, je slišala samo težek padec in pohitela v sobo, kjer je našla dekana v krvi na tleh. Mislila, da se mu je kri udrla, je hitela po kaplana, ki je pa našel dekana že mrtvega. O morilcu ni bilo nobenega sledu. Vendar so pa nekateri izjavili, da so videli mladega človeka bežati iz župnišča na cesti proti Trstu. O vsem tem je orožništvo obvestilo policijo v Trstu, in na podlagi tega obvestila se je v resnici že v nedeljo posrečilo ugrabiti morilca. Okolu polu 10. ure zvečer je namreč prišel na rešilno postajo v Trstu mlad človek in prosil, da bi se mu obvezale rane na roki. Na vprašanje, kdo da je, je rekel, da se piše Viktor Kobal rojen v Vipavi. V zdravniku se je takoj vzbudil sum in je o tem obvestil policijo, ki je tudi ob eni ponoči dotičnika prijela. Pri tem se je izkazalo, da se piše Viktor Pangerc, rojen leta 1886. v Vipavi in da stanuje v Trstu ulica San Marco št. 33. Po daljšem obotavljanju je tudi priznal, da je umoril dekana in sicer radi tega, ker mu ni hotel dati podpore. To ga je tako razjezilo, da ga je udaril s kamnom po glavi. Dekan je segel po škarje, da bi se branil, toda Pangerc mu jih je iztrgal in ga začel suvati. Na to je zbežal in po gozdnih potih prispel v Trst. — Dolži se pa Pangerc še nadalje, da je morilec kočijažev Mgoroviča, Praznika in Vidana, ker je popolnoma podoben nekemu Del Tinu, katerega so vse priče lansko leto proglasile za morilca imenovanih kočijažev. Pangerc te umore sicer še taji, vendar se je pa zapletel že v neka protislovja in ni izključeno, da je on v resnici morilec nesrečnih kočijažev.

— **Slov. učiteljsko društvo kočevskega okraja** priredi to nedeljo v restavracijskih prostorih g. Arkota v Ribnici jubilejni koncert, kateremu drugi dan sledi slavnostna konferenca. Tuji gostje dobro došli!

— **Graščina Ponovič pri Litiji** je ravnokar prešla v last Italijanov za 440.000 kron. V teku enega meseca je bila ta graščina dvakrat prodana. Od prejšnjega posestnika gospoda Fr. Hrena sta jo kupila dva Hrvata, od teh pa Italijani. Ker je njihov glavni smoter izkoristiti gozd, bodo grad in druga posamezna poslopja ter ves ostali svet, zlasti travnike, na drobno razprodali, s čimer bo bližnjim kmetom, ki imajo malo polja in travnikov, gotovo jako ustrezno.

— **Sin ustrelil mater.** V Radencih pri Starem trgu v Belokrajini ustrelil je v petek 12. junija zjutraj ob 5. uri 17letni Peter Butala svojo mater Kato in obstrelil svojega mlajšega brata Jožico, ki je hotel mater braniti. Vzrok temu surovemu činu je bil, ker je mati prosila Petra, naj vstane; ker s svojimi prošnjami ni odnehala, je to sina tako razjezilo, da je skočil po puško in mater ustrelil. Slednja je drugi dan umrla, mlajši brat je pa tudi nevarno ranjen in je le malo upanja, da okreva.

— **Kmetijski poučni izlet na Čaško.** One izletnike, ki se nameravajo tega nad vse zanimivega izleta udeležiti, opozarjamo, da rok za zglasitev poteče s 30. junijem. Na poznejše zglastive se ne bomo ozirali. Pomisliti je le, da moramo udeležnikom priskrbeti stanovanje, vozove, vozne listke, v mnogih krajih tudi skupne obede in večerje itd. Naj se toraj vsa k d o, ki se misli izleta udeležiti, zglasti čimprej mogoče, najpozneje do 30. junija pri c. k. kmetijski družbi v Ljubljani. Kdor želi, da mu družba priskrbi vozni listek, pravzaprav zvezek voznih listkov, mora tej zglastivti priložiti tudi 50 K predplačila za te listke; ostanek doplača pri prejemu listkov. Vsak zglastilec naj pove, od katere večje postaje naprej in za katero nazaj naj se mu listek izgotovi. Taki listki se izdajajo le od katere večje postaje pričenši zopet do te postaje nazaj, in sicer vsaj za daljavo 60 km. Za izletnike z Dolenjskega in z Notranjskega se priporoča vzeti listek, oziroma zvezek listkov, od Ljubljane, kjer je pričetek izleta za progo: Ljubljana-Jesenice-Celovec-Linec-Budjevice- (kjer se z ogledovanjem prične) Tabor-Praga-Češki Brod-Kolin-Kutna gora (kjer se z ogledovanjem konča) in odtod po isti poti zopet čez Prago nazaj, ali pa — za tiste, ki si želijo ogledati tem potom Dunaj — po severozapadni železnici iz Kutne gore naprej čez Nemški Brod-Znojmo na Dunaj (z brzovlakom 5 ur). Z Dunaja pa bodisi po južni, ali pa po državni železnici zopet nazaj v Ljubljano. Udeležnikom z Gorenjskega priporočamo, da si vzamejo vozni listek z Jesenice, kjer pristopijo v naš vlak, po popisani poti zopet v Jesenice, izletniki s Primorskega iz Gorice v Gorico, izletniki s Štajerskega, ki se ne marajo voziti v Ljubljano, pa iz Celja čez Dravograd v Zeltweg- (kjer pristopijo v naš vlak) Selztal-Linec itd. zopet v Celje. Kdor hoče, si listek (Fahr-scheiHeft) lahko sam priskrbi. V to svrhu naj se poda v najbližjo večjo železniško postajo in naj pove načelniku, kod in v katerem razredu se hoče voziti, in ta mu listek naroči pri pristojnem železniškem ravnateljstvu. Naročnik prejme in plača listek tam, kjer ga je bil naročil. Vsekako

pa si mora vsak naročiti vozni listek tako, da se vozi čez zgoraj tiskane postaje. Izhod izleta bo Ljubljana, kjer se zberejo udeleženci v nedeljo dne 2. avgusta ob dveh popoldne na vrto hotela „Lloyd“. Točno ob treh bo odhod na kolodvor, z vlakom ob tričetrt na štiri popoldne se pa odpeljemo proti Jesenicam, kjer se nam pridružijo izletniki z Gorenjskega in Primorskega. Ob osmih 42 min. zvečer se odpeljemo naprej z brzovlakom, in sicer čez Sv. Vid ob Glini (prih. 10:10 odhod 10:25 zvečer), Selztal (prih. 2:15, odhod 2:35 popoldne), Linec (prih. 5:31, odhod 5:51) v Češke Budjevice (prih. ob 8:22 zjutraj). Izletniki, ki se ne peljejo iz Ljubljane, morajo družbi nazniti, kje se nameravajo pridružiti, da jih tam voditelj sprejme. Da se bomo lažje spoznavali, priskrbi družba posebne znake, ki ga dobi vsak udeleženec in se ga pripne na suknjo. Tudi oni izletniki, ki si sami priskrbe listke in se v Ljubljani ali pa med potom pridružijo izletu, se morajo do 30. t. m. priglasiti e. k. kmetijski družbi in obenem nazniti, kje se pridružijo. To je posebno zaraditega potrebno, da se jim priskrbi stanovanje in da se zanje priskrbi tudi prostor pri izletih na Češkem, ki se bodo deloma (t. n. pr. takoj v Budjevicah) vršili na vozeh. Izlet se — kakor že rečeno — prične z odhodom iz Ljubljane dne 2. avgusta t. l. in se konča zvečer dne 11. avgusta v Kutni gori, odkoder se bodo izletniki vrnili bodisi čez Prago ali čez Dunaj domov, tako da bo trajal izlet v celem le kakih 12 dni. „Kmetovalce“ z dne 15. julija prinese natančen načrt vse vožnje.

Štajersko.

— **Važen odlok upravnega sodišča.** V Jarenini je pred petimi leti sklenil tamošnji krajni šol. svet, da se uvede v petem razredu ljudske šole v Jarenini nemščina kot učni jezik. Jareninska narodna občina je proti temu sklepu rekurirala na deželni šol. svet in dalje tudi na naučno ministrstvo, a brez uspeha. Toda zavežna občina se ni ustrašila in se je po svojem zastopniku dr. Radoslavu Pipušu, odvetniku v Mariboru, pritožila na upravno sodišče. O tej pritožbi je upravno sodišče razpravljalo dne 21. rožnika 1907, in sicer je sklenilo v smislu § 8. ukaza vsega ministrstva od 22. vel. srpana 1907., št. 209 drž. zak., v posebnem, za to sklicanem strokovnem senatu, da se zagotovi enotnost pravosodja. Razsodba ima torej tudi z naprej veljavo kot vodilo pri razsodbah upravnega sodišča v enakih zadevah. Razsodba z dne 16. vel. travna 1908, št. 5993 ex 1907, razveljavlja izpodbijano razsodbo (naučnega ministrstva, s katerim so se potrdili sklepi deželnega in okrajnega šolskega sveta) kot zakonito neutemeljeno. Utemeljuje svoj odlok s tem, da ljudska šola ni agregat razredov, ampak urejena kot jednota z nalogo, da deci učno gradivo podaja v teku šolo-obvezne starosti nepretrgoma napredovaje, tako da je otrok sprejel vse učno gradivo, ko je dovršil svojo šolsko dolžnost. Če bi se določil poseben učni jezik za nižje razrede ljudske šole in drugi učni jezik za višje razrede, tedaj bi se grešilo na eni strani proti enotnosti organizma, na drugi strani pa bi bilo deci onemogočeno doseči cilj ljudske šole, katere materni jezik ni učni jezik višjih razredov. Na ta način bi se izjalovil namen ljudske šole. Taka uredba bi se protivila tudi ukazu člana 19. drž. temeljnega zakona od 21. grudna 1867, št. 142 drž. zak., vsled katerega morajo biti javni učni zavodi tako urejeni, da dobi vsak narod potrebna sredstva za izobrazbo v svojem jeziku, a da ni prisiljen učiti se drugega deželnega jezika.

— **Boj za Št. Ilj v Slov. Goricah.** „Sudmarka“ je naselila letos v Št. Ilju nad 30 protestantov. Pred kratkim je kupila takozvano Minerlevo pušo. Prihodnji mesec se na tej puši naselita dve protestantski rodovini, ena s petimi, druga s sedmimi otroci. Protestanti so vsi izključno iz nemškega rajha. Tako z vso nemo zida „Sudmarka“ most do Adrije. Nihče se ne gane. Tudi na Krasnici je kupila „Sudmarka“ dvoje posestev, kamor pridejo najbrž ljudje „lutriš“ vere. Vsa posestva preplača „Sudmarka“ tako, da tudi Slovenci njej radi prodajajo. Tako je kupila veliko Brusovo gostilno in Brusu dala dobička 6000 kron. Kupila je nadalje tudi nekdanjo Repnikovo gostilno za 48.000 kron. Meja se pogreza. Naši slovenski kapitalisti pa rajši kupujejo posestva na Gornjem Štajerskem, ter dajejo za nje milijone, tu pa, kjer bi kaj koristili narodu, mežijo na obe očesi. Tako bo vsled naše krivde nekega lepega dne padel Št. Ilj. Nemci pa si bodo zgradili zopet eno stopnico k svojemu mostu do Adrije.

— **Nemška pevska slavnost v Mariboru.** O Binkoštih se je vršila v Mariboru slavnost nemških pevskih društev. Nam ni ta skrajno nemškonacionalna prireditel prav nič mar, obsojati pa moramo breztaktnost tistih hišnih posestnikov, ki so razobesili zastave in to celo frankfutarke, v kljub temu, da imajo skoraj samo slovenske najemnike. Tudi mnogo nemških trgovcev je razobesilo in okrasilo okna ter s tem žalilo čut slovenskih prebivalcev, od katerih kaj radi sprejemajo denar. Mariborski Slovenci naj si dotičnike dobro zapomnijo! Govori se, da je na neki hiši na Glavnem trgu, ki je slovenska last, visela frankfutarica. Kdo je to nemško zastavo razobesil in ali ni mogel slovenski lastnik tega preprečiti. To bi radi vedeli.

— **Novo posojilnično poslopje** na oglu graške ceste in „Ringa“ v Celju so začeli staviti v drugi polovici me-

seca maja. 16. maja so začeli podirati sedanja stara poslopja. — Najvažnejša pridobitev za nas bo kavarna v novem posloplju, katero smo doslej v Celju težko pogrešali, še bolj pa okoličani, ako so se morali muditi v Celju celi dan.

— „Napadi na nemško ozemlje“. Graška tetka pod imenom „Tagespost“ toži, da so Slovenci „vdrlili“ v nemško ozemlje, ker je prišla Windischeva hiša v Ormožu in Urmovala v Vuhredu v slovenska roke. Gospoda, takšnih vlovov bo še več! Tu nič ne pomagajo pozivi na nemške denarne zavode na Sp. Štajerskem.

— Vzoren nemški vzgojitelj mladine. O Binkoštih se je ustrelil na potu Celovec-Solnograd realični profesor v Mariboru Eberhard Fugger iz Solnograda, ker mu je prišla po dolgem, dolgem času pravica za pete. Ta nemški odgojitelj mladeži je počenjal skozi šest let svinjarije z nedoletnimi dijaki, ki so se morali vdajati njegovi nenaravni pohotnosti, če se mu niso hoteli zameriti. Vabil jih je v kemični laboratorij ali pa na svoje stanovanje. Koliko žrtev v dolgih šestih letih?! — Zakaj ga ni prijel že pred dvema letoma tedanji ravnatelj Knobloch? To je v zadnjem času že drugi tak odgojitelj mladine. Pred štirimi leti je take svinjarije počenjal nemški profesor Vogl. Maribor bo kmalu hujši ko Berlin. Slavna nemška kultura!

— Podivjani nemški srednješolci. Vsled potube, ki jo dobivajo od svojih profesorjev, so postali nemški srednješolci pravcate barabe. Tako so pred nekaj dnevi zavrtno napadli in oklali slovenskega učiteljskega. Ako bi bil ta dijak Nemeč, bi vpila in jadikovala cela Germanija, ker je pa Slovenec, bo vse mirno in nemški banditi bodo vdruživši še bolj krvoželjni. Ubogi Slovenec, sam se ne smeš braniti, oblastva te pa nočejo. In slovenski poslanci?

— Stoletnico celjske gimnazije bodo torej obhajali celjski Nemci in vsenemški profesorji v soboto v mestnem gledališču celjskem. Ne-le, da je za slovensko dijaštvo in profesorstvo naravnost žaljivo, da mora prisostovati slavnosti v onih prostorih, kjer so razne potujoče šmire že nešteto krat žalile Slovence in so jim celjski hajlovci, kateri se bodo slavnosti gotovo udeležili, hrupno ploskali, se slavno ravnateljstvo ni oziralo na to, da je dobra tretjina dijakov slovenska (na višji gimnaziji celo polovica) in ni sprejelo v program niti ene slovenske točke. To je brezobzirnost in netaktnost — da ne rabimo še hujših izrazov, katere bi tako postopanje pošteno zaslužilo.

— Sodnijska imenovanja na Sp. Štajerskem. Mariborsko okrajno sodišče je eno tistih, kjer se na Spodnjem Štajerskem najnesramnejše germanizira. Kakšen tun veje tam, kaže tudi razsodba Wratschko-Koller. Dozdaj je bilo pri okrajnem sodišču nekaj avskultantov Slovencev. Sedaj so jih do enega izrinili. Nedavno je šel g. Ivan Zemljič, v kratkem, že v par dneh pa imata iti gg. Lašič (v Kamnik!) in Pernat (v Gornjigrad!) V Maribor pa pridejo na vsa ta mesta kurzovci iz Gradca, nemško-nacionalni uradniki, ki so slovenščine toliko „zmožni“, da se z našimi ljudmi sporazumeti in jih torej tudi pravilno in pravično soditi ne morejo. In ljudstvo naj še ima zaupanje v take sodnije? Poslanec Marekhl nebi mogel tako lagati v državnem zboru, ko bi poznal mišljenje našega ljudstva!

Koroško.

— Slovensko molitev namerava vreči iz koroških šol nadzornik Palla. Kakor poroča „Mir“, hoče Palla v Vogrčah prisiliti otroke, da bi začeli nemško moliti. Kako je vnet ta ponemčeni Poljak za nemško molitev, pričajo njegovi poskusi, da bi pregovoril slovenske duhovnike, naj tudi oni začno šolarjem vbijati v glavo nemščino in naj opuste razlaganje krščanskega nauka v slovenskem jeziku. Seveda se je Palla zastoj trudil; čast slovenskim duhovnikom, ki izpolnjujejo nauk Kristov: Pojdite in učite vse narode!

— Zavedna občina Seles na Koroškem je izvojevala vkljub velikemu odporu politične oblasti, da morajo dajati občinam slovensko-nemške torej dvojezične živinske potne liste in ne kot doslej samonemške. Malenkost — in vendar uspeh!

Gospodarstvo.

Diamanti naših gor.

Dopis s kmetov.

(Dalje)

Ker je naš račun itak le povprečen ter nalašč jemljemo za končni rezultat le neugodnejše številke, da bo računski zaključek tem bolj siguren, zato vzamemo širino premera 8 cm.

Kubična vsebina smreke oziroma njenega debla, ki je 6 m dolgo ter meri na sredi dolgosti v primeru 8 cm, znaša po dotični razpredelnici 0.030 m³.

Da bo račun lažji in razvidnejši si ogledujemo mi to smreko v presledkih 3 let, ker se zdebela v tem času za 3 cm ter vzraste za 1 m.

Naša smreka meri po tej dobi v središču, ker se je to za 1/2 m premaknilo, t. j. na 3.5 m 8 + 3 - 1 = 10 cm ter je dolga 7 m. Sicer bi morali nekaj več odšteti kakor 1 cm na debolosti, pa ker vedno jemljemo le

neugodnejše številke, že zadsstuje pri 1/2 meterski progresiji zmanjšanje za 1 cm.

Tako torej dobimo po presledkih 3 let za eno in isto smreko:

Dolgot	premer v središču	kub. vsebina
6 m	8 cm	0.030 m ³
7 "	10 "	0.055 "
8 "	12 "	0.090 "
9 "	14 "	0.139 "
10 "	16 "	0.201 "
11 "	18 "	0.280 "
12 "	20 "	0.377 "
13 "	22 "	0.494 "
14 "	24 "	0.633 "
15 "	26 "	0.796 "
16 "	28 "	0.985 "

i. t. d.

V dobi 30 let dobimo tedaj iz 0.030 m³ lesa pri isti smreki potom naravnega prirastka brez najmanjšega truda, obdelovanja ali rizika 0.985 m³ lesa.

Po matematični formuli o obrestnoobrestnem računu dobimo letni prirastek v procentih:

$$C_n = C e^n$$

dalje:

$$\log C_n = \log C + n \log e.$$

$$C_n = 0.985 m^3, C = 0.030 m^3, n = 30 \text{ let.}$$

Ako formulo dalje izpeljemo ter izračunamo, dobimo

$$12\% \text{ obrestnoobrestovanje.}$$

V prvih triletjih je procentualni prirastek večji, absolutni manjši. V zadnjih pa procentualni manjši, absolutni večji. To je bilo treba poudariti, ker preidemo sedaj na denarno vrednost smrekovega lesa.

Naš les ima enako vrednost in ceno kakor znamka Carinthia superior. Letos se plačuje obtesani les, t. j. trami od lesnih kupcev ob kolodvorih kranjskih železnice povprečno po 70 h za kubični črevelj. Če proda kdo ceneje trame, ta je z ozirom na cene na tržaškem trgu ter železniške prevozne stroške ogoljufan. Ker im 1 m³ okroglo 32 kubičnih čreveljev, tedaj je vreden 1 m³ obtesanega lesa na kolodvor postavljen 32 × 70 = 2240 K.

Če hočemo dobiti vrednost lesa v gozdu, ko še stoji na deblu, tedaj moramo odšteti tri zneske.

Prvič stane podiranje ter obtesovanje drevca za 1 kubični črevelj okroglo 10 h ali za 1 m³ 320 K. Drugič gre 1/5 lesa v trske in neporabni vrh, kar znese pri 1 m³ 5 K. Tretjič pride v poštev še voznja na kolodvor oziroma tozadevni stroški.

Po skušnjah in tehtanju smo se prepričali, da tehta 1 kubični črevelj suhega obtesanega smrekovega lesa povprečno 15 kg ali 1 m³ okroglo 500 kg. Dalje stoji, da pelje 1 par srednje močnih konj ali volov po ne preveč klančastih cestah 1500 kg naloženega tovora t. j. 3 m³ lesa. Če vzamemo za stroške priprave vojaški priprežni tarif 40 h za 1 par živine ter 1 km daljave, tedaj dobimo za 1 m³ ter 1 km daljave prevoznih stroškov 14 h.

Vzemimo mi dalje srednjo oddaljenost kranjskih gozdov od bližnje železniške postaje s 40 kilometri ter se zato, ker smo tako veliko oddaljenost v poštev vzeli, ne oziramo na slabša iz gozdov do ceste ter hude cestne klance, tedaj dobimo, da je vreden 1 m³ smrekovega lesa v gozdu, ko še stoji, sledeče:

Cena na kolodvoru 2240 K; tesač 320 K; odpadki 5 K; voznja po kolodvoru 14 × 40 = 560 K. 2240 — 1880 = 860 K.

Ker je tendenca lesnih cen v zadnjem času skoro za 10% na leto kvišku, ter je le malo gozdov, ki so od bližnje železniške postaje oddaljeni 40 km, katera daljava se z otvoritvijo novih železnic vedno krči, tedaj lahko trdimo, da je vreden 1 m³ smrekovega lesa v kranjskih gozdih povprečno 10 K. Le vprašajte lesne trgovce, da je to res.

Če vstavimo na podlagi teh podatkov v prejšnjo tabelo za kubično vsebino denarno vrednost 1 m³ = 10 K, tedaj dobimo:

Dolgot	premer v središču	kub. vseb.	vrednost
6 m	8 cm	0.030 m ³	0.30 K
7 "	10 "	0.055 "	0.55 "
8 "	12 "	0.090 "	0.90 "
9 "	14 "	0.139 "	1.39 "
10 "	16 "	0.201 "	2.01 "
11 "	18 "	0.280 "	2.80 "
12 "	20 "	0.377 "	3.77 "
13 "	22 "	0.494 "	4.94 "
14 "	24 "	0.633 "	6.33 "
15 "	26 "	0.796 "	7.96 "
16 "	28 "	0.985 "	9.85 "

i. t. d.

Kakor je znašal letni prirastek lesa 12% ravno isto velja za denarno vrednost, ali smreka obrestuje v nji vloženi kapital po 12% obrestnoobrestno.

Relativno je obrestovanje najvišje v prvih triletjih, absolutno pa najmanjše. V zadnjih letih je pa absolutni vrednostni prirastek največji — saj znaša na leto pri smreki 6 h — relativno pa najmanjši.

Dosedaj smo opazovali smreko, kakor da bi visela v zraku ter v dobi, ko začne imeti trgovsko vrednost. Treba pa je še vzeti v poštev gozdna tla ter čas od vsaditve pa do one dobe.

Po mnogoletnih skušnjah in opazovanjih smo prišli do zaključka, da raste po naših gozdech na 1 hektarju povprečno po 400 odraslih, t. j. najmanj 6 m dolgih smrek ali na vsakih 25 m² ena. Na one smreke pod to višino se ne oziramo, ker se bomo pozneje z njimi pečali. In sicer vzamemo mi povprečno srednjo višino teh 400 smrek z 11 m ter širokost premera na sredi dolgosti 18 cm. Kubična vsebina vseh teh 400 smrek znaša torej po oni tabeli 0.280 × 400 = 112 m³.

Da so naši gozdovi povprečno tako zaraščeni, nam vsakdo lahko pripozna, kdor razmere le količkaj pozna. Seveda se ne sme jemati v poštev gozdov onih naprednih in umnih gospodarjev, kakor se jih oficijelno imenuje, ki živinoreji na ljubo svoje gozdove popolnoma opustošijo. Taki za naša izvajanja sploh niso merodajni.

Skupna kubična vsebina vseh onih 400 na enem hektarju rastočih smrek znaša torej 112 m³. Ker znaša vsakoletni prirastek lesa 12% dobimo za 1 hektar 112 × 12/100 = 13.44 m³. Ali drugače povedano se glasi to: Če mi pri tako zaraščnem gozdu posekamo na leto na vsakem hektarju za 13.44 m³ smrek, ostane lesna kubična vsebina gozda, ergo njegova denarna vrednost neizpremenjena. Pri tem na eventualno trgovsko zvišanje vrednosti lesa ter one manjše smreke, ki vsako leto dosežajo višino in debelino trgovske vrednosti, ne jemljemo ozira.

Ker 13.44 m³, torej 134.4 K znaša kosmati dohodek od 1 hektarja tako zaraščnega gozda. Odbiti moramo pa vsakoletni davek ter obrestovanje vložnega kapitala.

(Sledi.)

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Akcije državnih železnic so se v zadnjih dneh zboljšale za 3 K; vzrok temu je dejstvo, da se pričakuje v političnih krogih ugodne rešitve tega vprašanja. Ostali papirji po so ostali na prejšnji višini. Rente so se ob mirnem prometu le neznatno spremenile. Triodstotne prioritete južne železnice so notirale za 1 K 75 v nižje. Devize in valute so se z ozirom na znižanje berlinskega privatnega diskonta nekoliko poslabšale. Notirale so kreditne akcije 624.50, ogrska kreditna banka 744.50, bančno društvo 524.—, zemljiška banka 439.50, državne železnice 694.50, lombardi 128.—, alpinske montanske akcije 651.25, ruska renta 96.17. Bančna obrestna mera 4%, privatni diskont 3 1/16, daljši 4% do 4 5/8%.

Promet s pridelki.

Vesti o stanju ogrskih setev se glase zopet neugodno, toda tudi v cislitvanski niso vremenske razmere nič povoljne. Če bo suša še dalje trajala, potem bodo tudi zimske setve trpele. Umevno je torej, da posestniki ne silijo k prodaji, temveč zadržujejo ponudbe. Cena pšenice je na Ogrskem dosegla tako višino, da se že resno pretresa vprašanje o uvozu tega pridelka.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška 76 do 79 kg K 13.20 do K 13.45, slovaška 77 do 81 kg K 12.65 do K 13.10; nižeavstrijska in moravska, K 12.40 do K 12.75.

Rž, slovaška 72 do 75 kg K 11.05 do K 11.30; peštanska 72 do 75 kg K 11.05 do K 11.30; avstrijska 72 do 75 kg K 10.90 do K 11.20; ogrska 72 do 74 kg K 10.95 do K 11.20.

Ječmen moravski K 7.15 do K 7.40, slovaški K 7.10 do K 8.25.

Koruza, ogrska K 7.80 do K 7.50.

Oves, ogrski izjemne vrste K 9.20 do K 9.50; prve vrste K 9.05 do K 9.30.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 61.80 D, K 62.20 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 100.— D, K 101.—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 68.75 do K 69.25.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez sode, prompt ab Trst, transito K 11.50 do K 12.— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje K 0.80 do K 1.52

„ „ zadnje „ 1.— „ „ 1.76

telečje „ „ 0.64 „ „ 1.76

svinjsko „ ogrsko „ 1.40 „ „ 1.80

ovčje „ „ 1.12 „ „ 1.28

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 65.— D, K 66.— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 32.50 D, K 33.— B ab Dunaj.

Stanina, bela brez zaboja prompt K 60.— D, K 61.— B ab Dunaj. Cena nespremenjena.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 78.— B K 79.— B, kristalni sladkor prompt K 69.— D, K 69.50, ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average B 46.— D; K 47.— B; Santos Perl Good K 51.— D; K 52.— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Svojo bogato zalogo
VOZOV

novih in že rabljenih priporoča
izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN
v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

FRAN JUVAN
posestnik valjčnega mlina v Srednjih
Gameljnih nad Ljubljano

priporoča svoje
izvrstne mlinske izdelke.

Kraški teran
od 50 lit. naprej, cena po dogovoru.

Zaloga:
Jakob Lavrenčič
Godbne št. 4, pošta Dutovlje.

Etika in politika.

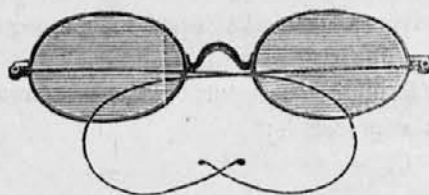
Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil.
docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav.
Schwentnerja v Ljubljani.

Fr. P. Zajec
Ljubljana, Stari trg 26

priporoča svoj dobro urejeni optični zavod,
kakor razna očala, ščipalce, daljnogleda, toplomerje,
srakomerje itd. — Očala in ščipalci se napravijo na-
natančno po zdravniškem receptu.

Velika zaloga raznih
žepnih in sten-
skih ur
zlatnine in srebrnine.

Ceniki za optično blago in
separatni ceniki ur in zlat-
nine se razpošiljajo ranko.

Somišljeniki!
Širite in naročajte povsodi „Novo
Dobo“! — Zahtevajte list po vseh
gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža.
Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska
in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Delavnica:
Miklošičeva cesta 6 Igriške ulice 6
nasproti hotela „Union“. Ljubljana.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih
knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil,
plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Prva
domaća dolenijska žganjarna
Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. „ 1'10 „	III. „ 1'10 „
II. „ 1'30 „	II. „ 1'20 „
I. „ 1'50 „	I. „ 1'40 „
Drožnik III. „ 1'30 „ Brinjevec	III. „ 1'40 „
II. „ 1'50 „	II. „ 1'80 „
I. „ 1'80 „	I. „ 2'— „

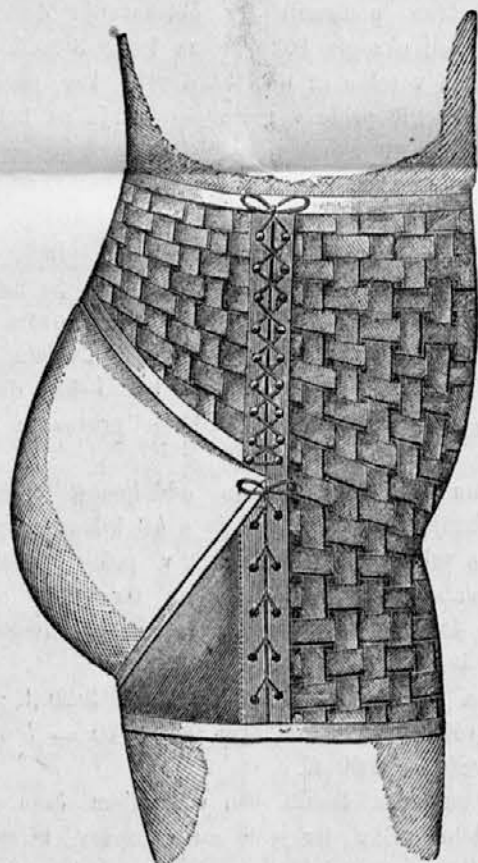
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteti „Slovenec“ narodna grenčica
narodni liker
od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev
od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter
i. t. d., i. t. d.

Odpošlja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna
nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer
steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco
Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Izdelovatelja kirurg. instrumentov
Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za
zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev
aparatorov za inhalacije s paro in mrzlo, sterilizirane
obveze in pamuka, kakor tudi nogavice za krčne žile,
kilne pasove, vsakovrstne brizgalke, stvari in aparate za
samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih posteljnih
podložk. Vse bangade se izdelujejo pod strogim nadzor-
stvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se
točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim obratom.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Spljetu

v Ljubljani

Delniška glavica:
2.000.000 kron.

priporoča: promese na 3% zem. kred. srečke II. em. po K 5'50, zrebanje 5. maja, glavni dobiček K 60.000—
3% zem. kred. srečke I. em. po K 5'—, zrebanje 15. maja, glavni dobiček K 90.000—
4% og. hipotečne srečke po K 4'—, zrebanje 15. maja glavni dobiček K 70.000—
og. premljske srečke, cele po K 12'—, polovice po K 7'—, zrebanje 15. maja, glavni dobiček K 200.000—

Reservni fond:
200.000 kron.

Rentni davek plačuje
banka sama.

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

Rentni davek plačuje
banka sama.

po 4¹/₂%

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!